

МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ЦІННІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ

Стаття присвячена підготовці соціальних педагогів до підтримки ціннісно орієнтованої активності молодших підлітків. Схарактеризовано поняття “соціально-педагогічна підтримка”; розкрито основні методи соціально-педагогічної підтримки.

Ключові слова: *молодші підлітки, соціально-педагогічна підтримка.*

Виховання дитини у сучасній школі здійснюється в контексті громадянської і загальнолюдської культури, охоплює весь навчально-виховний процес, ґрунтується на свободі вибору мети життєдіяльності та поєднує інтереси особистості, суспільства і держави. На сьогодні можемо констатувати вагомий внесок науковців у розробку загальних основ соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю (Т. Алексеєнко, О. Безпалько, І. Зверєва, А. Капська, Л. Міщик, С. Харченко та ін.). Соціально-педагогічна підтримка є однією з актуальних категорій сучасної педагогічної теорії і практики. У малій енциклопедії із соціальної педагогіки зазначено, що серед пріоритетних завдань соціально-педагогічної діяльності є і завдання з “надання соціальної, психологічної, педагогічної підтримки та допомоги особистості” [3, с. 265].

У контексті нашого дослідження ми розглянемо соціально-педагогічну підтримку ціннісно орієнтованої активності молодших підлітків.

Захопленню молодших підлітків притаманна безпосередність; їх цікавить все, що “впадає в око”. Внутрішній світ людини, її душевні якості, розум, почуття, сила волі – приваблюють менше. Діючи, підлітки значну увагу приділяють враженню, яке справляють на оточуючих. При цьому наслідки власних дій відходять на другий план. У своїх вчинках проявляють імпульсивність, безконтрольність. Вони недостатньо усвідомлюють власні вчинки і не завжди здатні до самоаналізу. Соціальна ситуація розвитку підлітка особливо залежить від його сім’ї та активності, спрямованості на засвоєнні нових зразків поведінки та цінностей, на побудову стосунків з

дорослими. Це дає змогу дитині долучитися до суспільно корисної діяльності, за допомогою якої розширюється сфера світосприйняття. У молодших підлітків знижена пізнавальна активність у навчальній діяльності, проте спостерігається активне пізнання міжособистісних відносин. В особистісній сфері розвитку проявляють нестабільність дотримання засвоєних соціальних норм та цінностей. Соціальна сфера розвитку орієнтована на спілкування з однолітками своєї статі [2, с. 195].

Для успішної соціально-педагогічної підтримки ціннісно орієнтованої активності молодших підлітків необхідно мати дані щодо особистісних якостей кожного учня. До роботи із школярами та їхніми батьками мають бути залучені соціальні педагоги. В організації експерименту та під час проведення занять з підлітками дуже важливо враховувати їх особистий життєвий досвід – сукупність знань, умінь, переконань та переживань стосовно тих чи інших життєвих ситуацій. Слід також зважати на те, що в підлітковому віці особистість майже не має досвіду виходу із певних стресових станів. Підлітки настільки переймаються своїм визнанням серед однолітків, що не вважають за можливе звертатися до них по допомогу.

Під час надання соціально-педагогічної підтримки може бути використаний комплекс взаємопов'язаних форм та методів, з-поміж яких: тренінг, міні-лекція, дискусія, диспут, групова бесіда, рольова гра тощо. Робота з підлітками здійснюється, переважно, на тематичних виховних годинах та тренінгових заняттях.

Наведені заходи для підлітків можуть проводитися у позаурочний час. Метою такої діяльності є задоволення інтересів і запитів дітей, розвиток їх творчого потенціалу, нахилів і здібностей у різних видах активності. Виховні заходи спрямовані на закріплення, поглиблення знань, застосування їх на практиці, розширення кругозору учнів, формування наукового світогляду. Не менш важливим є вироблення умінь і навичок самоосвіти, розвиток творчих здібностей, організація дозвілля, культурного відпочинку.

Виховна година як одна з форм роботи передбачає створення оптимальних умов для продуктивного спілкування класного керівника й учнів з метою формування у них певних соціальних цінностей. Дбаючи про ефективність виховної години, класний керівник перед її проведенням має продумати питання: “Якою вона буде? Кому потрібен захід – педагогу чи школярам? Які можливі результати?” Відповіді на ці питання визначально впливають на вибір теми виховної години, особливості її підготовки та проведення. Бесіда, як форма виховної роботи, спрямована на формування в учнів умінь і навичок моральної поведінки, оволодіння загальнолюдськими і національними морально-духовними цінностями.

Поряд з іншими формами роботи для підліткової аудиторії можливо проводити дискусії, що мають на меті визначення особистих цінностей, поглиблення розуміння активності, цінностей інших, розвиток здорової системи переконань, мотивів, якими людина керується під час прийняття життєво важливих рішень, демонстрування різних позицій щодо певних спірних питань, заохочення відстоювати свої почуття, переконання, надання учням можливості прислухатися до думок інших членів групи.

Цікавою формою роботи з підлітками є проект. Проектна діяльність має на меті вирішення особистісної та соціально значущої проблеми з орієнтацією на конкретний результат із подальшою презентацією. Реалізація проекту передбачає дотримання певного алгоритму (визначення проблеми, цілі, завдань, очікуваних результатів, планування дій та вирішення проблеми, узагальнення матеріалів і їх презентація). В організації діяльності важливою є роль дорослих. Залежно від досвіду, віку, ресурсів і взаємин з дітьми, класний керівник може бути консультантом, експертом, керівником одного з мікроколективів. Результат діяльності багато в чому залежить від взаємин педагога з класом і стосунків між учнями. Педагог повинен з самого початку стати для дітей старшим другом, який цікавиться їхнім життям, бере в ньому участь і, навчаючи, вчиться сам. Надзвичайно важливо при цьому викликати інтерес до себе. Перевагами проекту є реальна ситуація (проблема), досвід

вирішення проблеми, створення мотиваційної ситуації, самостійність та активність, співробітництво, розвиток комунікативних умінь і навичок, досвід презентації [1, с. 47].

Інтерактивні методи (творчі завдання, запитання, метод конкретних ситуацій, ділові, сюжетно-рольові ігри, засідання експертних груп) – це різновид активних методів, сутність яких полягає в активній взаємодії усіх учасників навчального та виховного процесів. Інтерактивні методи найбільше сприяють формуванню довгострокових навичок і вмінь, виробленню цінностей, створюють атмосферу співпраці, взаємодії, дають педагогам змогу стати консультантами, модераторами під час навчання, а не єдиними джерелами знань. Інтерактивні методи застосовуються для активізації навчально-виховного процесу.

Отже, використання наведених методів роботи має ґрунтуватися на активності кожного учасника, вільному висловлюванні власних поглядів і їх обговоренні.

Література

1. Виховання особистості у добродійній діяльності : метод. посіб. / [Алексєєнко Т. Ф., Данілова А. П., Малиношевський Р. В. та ін.] / під заг. ред Т. Ф. Алексєєнко. – Ніжин : ПП Лисенко, 2015. – 192 с. – С. 47.
2. Основи практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко та ін. – Либідь, 2003. – 536 с. – С. 195.
3. Соціальна педагогіка : мала енциклопедія / [за заг. ред. проф. І. Д. Зверєва]. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с. – С. 265.

Стаття посвячена підготовке соціальних педагогов к поддержке ценностно ориентированной активности младших подростков. Охарактеризовано понятие “соціально-педагогическая поддержка”; раскрыты основные методы соціально-педагогической поддержки.

Ключевые слова: *младший подростковый возраст, соціально-педагогическая поддержка.*

The article is devoted to the training of social pedagogues to supporting the value-oriented activity of younger adolescents. The concept of "value orientations" is characterized. The basic methods of social pedagogical support are revealed.

Keywords: *younger teens, social pedagogical support.*